

Recenzja
rozprawy doktorskiej mgr Moniki Pintal-Ślimak
pt. „Opracowanie wskaźników jakości w medycznych
laboratoriach diagnostycznych użytecznych w ochronie zdrowia”

Pojęcie jakości w opiece zdrowotnej jest pojęciem złożonym i wielowymiarowym. Jakość w opiece zdrowotnej w tym także w medycznych laboratoriach diagnostycznych polega na pełnym zaspokojeniu zapotrzebowania na usługi zdrowotne przy możliwie najniższych kosztach własnych i zleceniodawców w ramach obowiązujących regulacji. Proces usługi laboratoryjnej można opisać procedurami i instrukcjami działania, które z jednej strony szczegółowo przedstawiają etapy postępowania, z drugiej strony przy ich skutecznym wdrożeniu możemy w istotnym stopniu podnieść stopień zadowolenia zarówno świadczeniodawców jak i świadczeniobiorców. Tak więc aby możliwe było osiągnięcie korzyści pro jakościowych ze świadczenia usług laboratoryjnych muszą być podejmowane działania związane z zarządzaniem jakością. Jakość musi stać się podstawowym celem funkcjonowania medycznych laboratoriów diagnostycznych.

Tematyka przedstawionej do oceny pracy dotyczy więc bardzo aktualnego problemu i bardzo dobrze wpisuje się w oczekiwania środowiska zarówno diagnostów laboratoryjnych jak i pacjentów. Doktorantka w swojej pracy podjęła się zadania opracowania nowych wskaźników jakości użytecznych w opiece zdrowotnej, zwłaszcza w diagnostyce

laboratoryjnej pozwalających ocenić funkcjonowanie i dostępność medycznych laboratoriów diagnostycznych w Polsce.

Rozprawa doktorska mgr Moniki Pintal-Ślimak pt „Opracowanie wskaźników jakości w medycznych laboratoriach diagnostycznych użytecznych w ochronie zdrowia” posiada klasyczny układ, obejmuje 286 stron maszynopisu i zawiera 51 tabel, 14 map, 1 rycinę i 146 pozycji piśmiennictwa. Rozpoczyna się stustronicowym Wstępem, w którym Doktorantka podnosi rolę jakości i zarządzania jakością w opiece zdrowotnej, ze szczególnym uwzględnieniem medycznych laboratoriów diagnostycznych (MLD). Opisany został dokładnie proces akredytacji i korzyści z niego wynikające. Ten podrozdział stanowi bardzo dobry przewodnik akredytacyjny, zawiera bowiem wiele cennych wskazówek dla jednostek ubiegających się o akredytację. Doktorantka przedstawia system kontroli i nadzoru diagnostyki laboratoryjnej w Polsce opisując organy i instytucje odpowiedzialne za to zadanie. Szczególnie interesująca jest część Wstępu dotycząca charakterystyki MLD w Polsce. Doktorantka opisuje strukturę, profil, wielkość i liczbę laboratoriów medycznych w naszym kraju. Wstęp zawiera także charakterystykę pracy i zawodu diagnosty laboratoryjnego, z uwzględnieniem kształcenia dyplomowego i podyplomowego, obowiązki i uprawnienia osoby wykonującej ten zawód oraz wymagania dotyczące funkcji Kierownika medycznego laboratorium diagnostycznego i kompetencje pozostałego personelu MLD. Na zakończenie Wstępu Doktorantka charakteryzuje wskaźniki jakości w ochronie zdrowia wykorzystywane do oceny funkcjonowania placówek medycznych. Zaprezentowana we Wstępie wiedza jest wzbogacona tabelami i rycinami w oparciu o właściwie dobraną literaturę. Należy jednak zauważyć, że rozprawa doktorska powstawała (a jest to proces rozciągnięty w czasie) w okresie zmian legislacyjnych w Polsce dotyczących medycyny laboratoryjnej i w związku z tym pewne zagadnienia uległy zmianie.

Główny cel pracy czyli opracowanie nowych wskaźników jakości w medycznych laboratoriach diagnostycznych, użytecznych w ochronie zdrowia został przedstawiony w sposób dokładny i czytelny. Wskaźniki te stanowią efektywne narzędzie do oceny funkcjonowania MLD, ich dostępności, skuteczności zarządzania, efektywności finansowania a w konsekwencji poprawę jakości i wykorzystania diagnostyki laboratoryjnej w opiece zdrowotnej w naszym kraju. Nadrzędny cel rozprawy był realizowany poprzez pięć celów szczegółowych polegających na analizie sytuacji medycyny laboratoryjnej w Polsce, potrzeb w zakresie kadr, potrzeb w zakresie infrastruktury, funkcjonowania systemów zarządzania jakością i wykorzystania nowych wskaźników w procesie diagnostyczno-terapeutycznym w opiece nad pacjentem.

Badania Doktorantka przeprowadziła dokonując kompleksowej analizy z zastosowaniem triangulacji metod badawczych z wykorzystaniem metod ilościowych tj. analizy statystycznej i analizy matematycznej oraz metod jakościowych tj. analizy dokumentów oraz techniki obserwacji bezpośredniej. Zastosowanie tych odpowiednio dobranych metod pozwoliło na przeprowadzenie analiz porównawczych uzyskanych wiarygodnych wyników.

Mgr Monika Pintał-Ślimak dokonała oceny w sumie 22 nowych wskaźników jakości podzielonych na cztery grupy: zasobów i dostępności medycznych laboratoriów diagnostycznych (LabQI), kondycji zdrowotnej (HCQI), innowacyjności (InnQI) oraz jakości klinicznej (ClinQI). Do ich wyliczeń Doktorantka zastosowała autorskie wzory opisane dokładnie w dwóch tabelach (Tabela 12, Tabela 13). Wzory te nie budzą zastrzeżeń pod kątem matematycznym i merytorycznym. Wskaźniki wyliczane były na podstawie aktualnych danych statystycznych m.in. Ministerstwa Zdrowia, Głównego Urzędu Statystycznego czy też rejestrów Krajowej Izby Diagnostów i Krajowego Rejestru Medycznego.

Wyniki Doktorantka przedstawiła na ponad stu stronach, na 23 kartach wskaźników, w 12 tabelach, na 13 mapach, 1 wykresie trendu i w 1 ankiecie. Każdy wskaźnik opisany jest m.in. wyjaśnieniem metodologicznym, celem i interpretacją wskaźnika, częstotliwością oceny, podane są również mocne strony wskaźnika i zagrożenia wynikające z ich interpretacji. Ponadto wskaźniki opatrzone są interesującą dyskusją i trafnymi komentarzami merytorycznymi odnoszącymi się do aktualnej sytuacji na obszarze, którego dotyczy dany wskaźnik oraz wpływu zastosowania wskaźnika na poprawę jakości w zakresie diagnostyki laboratoryjnej. Pozwala to na lepsze zrozumienie i dokładniejszą analizę wskaźników przez Czytelnika. Należy zauważyć, że istnieją znaczące braki i trudności w dostępności do danych statystycznych dotyczących m.in. liczby i rodzaju badań diagnostycznych wykonywanych w Polsce co w dużym stopniu utrudniało przeprowadzenie szczegółowych analiz i porównanie z innymi krajami. Niestety Doktorantka nie ustrzegła się w tym rozdziale drobnych nieścisłości np. Tabela 21 i Mapa 5 zawierają te same dane a mają różne tytuły co może być wprowadzać Czytelnika w błąd. Być może należałoby również wprowadzić jeszcze jeden wskaźnik uwzględniający liczbę specjalistów z danej dziedziny diagnostyki laboratoryjnej w stosunku do liczby MLD. Moim zdaniem jest szczególnie istotne w aspekcie wymogu posiadania specjalizacji przez kierownika laboratorium co pozwoliłoby określić minimalne zapotrzebowanie i dyslokacje specjalistów.

Głęboka analiza własnych wyników pozwoliła Doktorantce na wyciągnięcie właściwych wniosków, które korelują z postawionymi wcześniej celami i stanowią dobre podsumowanie tej rozprawy. Nierównomierne rozmieszczenie i decentralizacja medycznych laboratoriów diagnostycznych w Polsce wymaga podjęcia działań prowadzących do racjonalizacji lokalizacji laboratoriów w celu zwiększenia dostępności do badań. Niski wskaźnik liczby specjalistów w dziedzinie medycyny laboratoryjnej w Polsce wskazuje na potrzebę wzmocnienia systemu kształcenia specjalizacyjnego diagnostów laboratoryjnych i wdrożenie rozwiązań wykorzystujących kompetencje profesjonalistów medycznych z różnych dziedzin. Istotną rolę w

podnoszeniu jakości w medycznych laboratoriach diagnostycznych mogą odegrać wskaźniki innowacyjne wpływające na wykorzystanie wiedzy i zasobów kadrowych oraz wspieranie krajowej oceny technologii medycznych. Kolejna grupa wskaźników pozwala na ocenę zasadności zlecanych badań oraz ich efektywność kosztową.

Na zakończenie dysertacji Mgr Monika Pintal-Ślimak sformułowała własne „rekomendacje ku przyszłości” stanowiące kwintesencję tej rozprawy. W pięciu punktach Doktorantka wykazuje potrzebę systemowych zmian w opiece zdrowotnej ze szczególnym uwzględnieniem roli medycyny laboratoryjnej.

Reasumując, należy stwierdzić, że prezentowana praca pt „Opracowanie wskaźników jakości w medycznych laboratoriach diagnostycznych użytecznych w ochronie zdrowia” jest wartościowym opracowaniem naukowym dotyczącym aktualnej problematyki, które jak sądzę będzie skutkowało poszerzeniem wiedzy i podniesieniem jakości badań w diagnostyce laboratoryjnej. Dysertacja spełnia warunki stawiane rozprawom doktorskim, a zważywszy na zawartość merytoryczną, rzetelność i elegancję redakcyjną zasługuje na **wyróżnienie**, co przedkładam Wysokiej Radzie Dyscypliny Nauki Medyczne Uniwersytetu Medycznego w Łodzi łącznie z **wnioskiem o dopuszczenie** mgr Moniki Pintal-Ślimak do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. n. med. Wojciech Jelski

ADJUNKT
Zakładu Diagnostyki Biochemicznej
W. Jelski
Dr hab. n. med. Wojciech Jelski